

“पर्यटन, पुर्वाधार, कृषि क्षेत्रमा लगाऔ सिप र ज्ञान समृद्ध पञ्चकन्या निर्माण हाम्रो अभियान”

पञ्चकन्या गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

लाकुरीभञ्ज्याङ, नुवाकोट

आ.ब. २०७९/०८० को लागि
प्रस्तावित
वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

९ असार २०७९

यस गरिमामय सभामा उपस्थित

**प्रमुख अतिथि संघीय सांसद माननीय श्री हित वहादुर तमाङ ज्यू,
विशेष अतिथि बागमती प्रदेशका उप सभामुख माननीय राधिका तमाङ ज्यू,
उपाध्यक्ष ज्यू, सभाका सदस्य ज्यूहरू,**

उपस्थित सम्पूर्ण अतिथिगण, कर्मचारीहरू, पत्रकार मित्र तथा
उपस्थित सम्पूर्ण बुबा, आमा, दाजु भाई तथा दिदीवहिनीहरू,

नेपालको इतिहासमा लामो समय सम्म कायम रहेको एकात्मक तथा केन्द्रकृत राज्य व्यवस्थाको अन्त्य भई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाको निमित्त नेपाल आमाका १७ हजार भन्दा बढी होनहार सन्तानले प्राणको आहुती दिनुभएको इतिहास हामी सबैमा उजागर छ । त्यस क्रममा यस गाउँपालिकाको भूमीबाट **मधुकर राई, सुमन तमाङ, पुण्डरी नेपाली, समुन्द्र मल्ल ठकुरी, राम प्रसाद पाण्डे, केशव पाण्डे, सुनिल कुमार तमाङ, गौरी सिटौला, पुरुषोत्तम खतिवडा, शिव शरण भारती, श्रीकृष्ण राई, रामशरण नेपाली, ईश्वर थापा,** लगायतका सहासिक १३ जना योद्धाहरूले बलिदान गर्नुभएको इतिहास पनि हाम्रो सामिप्यमा आज सम्म ताजै छ भने देशैभरि सयौंको संख्यामा बेपत्ता तथा हजारौंको संख्यामा घाईते एवं अपाङ्ग हुनुभएका साहासिक योदाहरूको बलिदान हाम्रो सामु जिवितै छ । सर्वप्रथम ती महान् शहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै बेपत्ता घाईते तथा अपाङ्ग योद्धाहरूमा उच्च सम्मान प्रकट गर्दछु ।

सभाका सम्मानित सदस्य ज्यूहरू,

काठमाण्डौबाट टोखा छहरे हुदै घलेभञ्ज्याङ करिव ४१ कि.मि. सडक सञ्जालले जोडिएको पञ्चकन्या गाउँपालिका नुवाकोट जिल्लाको सदरमुकामबाट १२ कोष पुर्वमा रहेको गाउँपालिका हो । नुवाकोट जिल्लाको ऐतिहासिक, धार्मिक रूपले पवित्र पञ्चकन्या मन्दिरको नामबाट नामाकरण भएको यस गाउँपालिका नेपालको संविधान २०७२ भाग ५ मा व्यवस्था भए अनुसार राज्यको पुन संरचना गर्ने क्रममा नयाँ स्थानिय तहको रूपमा घोषणा भई नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति २०७३/११/२७ बाट सञ्चालनमा आएको गाउँपालिका हो । ५३.४७ बर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको यस गाउँपालिकामा हालै गाउँपालिका स्तरबाट गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार ४७०१ घरधुरी रहेका छन् भने पुरुष १२०१६ र महिला ११२०२ गरि जम्मा २३२१८ जनसंख्याले बसोबास गरेको प्रारम्भिक तथ्यांकबाट पाईएको छ । **२०७८ सालको राष्ट्रिय नयाँ जनगणना अनुसार अक्सर बसोबासको आधारमा जम्मा १३८६४ मा जनसंख्या रहेको तथ्यांकबाट देखिएको छ ।** भौगोलिक रूपमा लेक बेशी, पहाड, डाँडाँकाडाँ र हिमाल भु बनोटको विविधता पाइन्छ । यस गाउँपालिकामा प्रशस्त मात्रामा खेति योग्य भुमि रहेको पाईन्छ । जनजातिको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिका भित्र विभिन्न जातजाति, भाषा, धर्म रितिरिवाज परम्परा विविधतामा एकता रहेको पाइन्छ । विविध जातजाति रहन सहन धार्मिक सास्कृतिक एवं प्राकृतिक मनोरमका कारण यस गाउँपालिका पर्यटकीय दृष्टिकोणले पनि अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको छ । ऐतिहासिक, धार्मिक महत्व बोकेका पञ्चकन्या, सप्तकन्या, कपिलेश्वर, कात्तिकेश्वर लगायत अन्य मठ मन्दिरहरू तथा प्रसिद्ध गुम्बाहरू, कालीकाकोट, गोठवोएश्वर, नाट्येश्वरी, **घ्याङश्वारा पर्यटकिय पार्क**, टोड्के भञ्ज्याङ तथा चमेरे गुफा यस क्षेत्रका कला सस्कृति भल्किने पर्यटकीय सम्पदा हुन् । यस गाउँपालिकाका मुख्य बजार केन्द्रहरू छहरे, बानियाटार, सहरेटार, बुढिसेरा, सातविसे, घलेभञ्ज्याङ आदि रहेका छन् । सिन्धुपाल्चोक चिसापानी बुढिसेरा छहरे हुदै विदुर देखि धादिङ जोड्ने पुष्पलाल मध्यपहाडी लोकमार्गले यस गाउँपालिकालाई विचबाट छोएको हुनाले

छिमेकी जिल्ला सँग भु मार्ग मार्फतको पहुचलाई सुविधाजनक बनाएको छ । पाँच वटा वडामा विभाजित यस गाउँपालिका साविकका ५ वटा गा.वि.स. हरु पञ्चकन्या, थप्रेक, कविलास, भद्रुटार, र चौघडा (३,४,९) समायोजन भई नेपाल सरकारबाट २०७३ सालमा पञ्चकन्या गाउँपालिकाको रूपमा स्थापना भएको हो । स्थानिय तहको निर्वाचन भई सिंहदरवारको अधिकार घर घरमा भन्ने उद्देश्यका साथ साविक ५ वटा गा.वि.स. हरु मिलेको पञ्चकन्या गाउँपालिकाको स्थायी केन्द्र लाकुरीभञ्ज्याङमा रहेको छ । काठमाण्डौबाट समेत नजिक रहेको यस गाउँपालिका विकास र समृद्धिको लागि प्रचुर सम्भावना रहेको तथा गाउँपालिका विकास र गाउँबासीको स्वर्णिम भविष्यका लागि विश्वस्त रहने प्रशस्त आधारहरु रहेको पाईन्छ ।

सभाका सम्मानित सदस्य ज्यूहरु,

नेपालको संविधान, २०७२ जारी भई उक्त संविधानले व्यवस्था गरे बमोजिम देशमा संघीयता कार्यान्वयनमा आएको कुरा हामी सबैमा विधितै छ । लामो समयसम्मको आम नेपाली जनताको प्रतीक्षा, दश वर्षे सशस्त्र संघर्ष, २०६२-६३ को जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलन, दुई पटक सम्म संविधानसभाको निर्वाचन भई जनताका प्रतिनिधिले नै संविधानको निर्माण गरी जारी भई सकेर हाल कार्यान्वयनमा रहेको छ । संविधानले सुनिश्चित गरेका प्रावधानहरुलाई व्यवहारतः रुपान्तरण गर्ने क्रममा स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचन २०७९ हालै मात्र सम्पन्न भई आज फेरी हामी पञ्चकन्या गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको रूपमा रही यो गरिमामय कार्यक्रममा आ.ब. २०७९।८० को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा निकै हर्षित भएका छौ ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

राज्य पुनरसंरचना पश्चात वि.स. २०७३ सालमा स्थापना भएको पञ्चकन्या गाउँपालिकाले आजको मिति सम्म आईपुग्दा ५ वटा आर्थिक वर्षका विकासका योजनाहरु सम्पन्न गरिसकेको छ । योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ ले तय गरेका स्थानीय तहमा योजना तथा बजेट तर्जुमाका मार्गदर्शन स्वरुप योजना तर्जुमाका विभिन्न चरणहरु क्रमशः सम्पन्न गर्दै हामी आज १२ औँ गाउँसभा सम्म पुगिसकेका छौ । विगतका ५ वटा वार्षिक योजना देखि चालु आ.व. सम्म सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रम र संघ तथा प्रदेश सरकारका नीति अनुशरण गर्दै र विभिन्न किसिमका अनुभवबाट सिक्दै तथा रुपान्तरित हुदै पञ्चकन्या गाउँपालिकाले विभिन्न विकाशका सृखलाहरु पार गरेको छ । मलाई स्मरण छ २०७४ सालको स्थानीय चुनावबाट निर्वाचित म लगायतका तत्कालीन जनप्रतिनिधिहरुले एउटा सानो भुप्रोको आगनमा बसेर सपथ ग्रहण गरेको र पद बहाली गरेको त्यो छण । पाँच वर्षपछि आज हामीले काँचुली फेरेका छौ र अबको केही महिना पछि नव निर्मित भव्य आधुनिक प्रशासकीय भवनबाट जनताको सेवामा समरपित हुने तयारी गर्दैछौ । नयाँ सडक संभालबाट जनताको घरघरमा यातायात सेवा पुगोस भन्ने हेतुले हामीले सडक पूर्वाधारमा धेरै लगानी गरेका छौ । सडक संजाल जस्तो खर्चिलो दिगो पूर्वाधार तयारी गर्नु वास्तवमै कम्ती चुनौती छैन तर पनि पाँच वर्षको दौडानमा हालै गरिएको **Rural Municipality Transport Master Plan (RMTMP)** सर्वेक्षण अनुसार मुल र भित्रि सडकहरु गरी जम्मा १०८ वटा सडकहरु बनाउन हामी सफल भएका छौ । अब यस्ता सडकहरुको स्तोरनती र कालो पत्रे गर्नु हाम्रो आगामी आ.ब.हरुको सृखलावद कार्य हुनेछ, भन्ने मैले विश्वास लिएको छु । यसका साथै करको दर हैन दायराबाट अर्थतन्त्र बढाउन सकिन्छ, भन्ने उद्देश्य पुरा गर्न आर्थिक ऐन २०७८ तजुर्मा संगै, ऐन मार्फत व्यवस्थित कर प्रणाली विकास गर्दै पालिकाको आन्तरिक आयलाई बढोत्तरी, सुदृढ र व्यवस्थित बनाउने उद्देश्यले राजस्व सुधार कार्ययोजना

तुर्जमा गरि कार्यन्वयनमा ल्याइएको छ । पुर्वाधार विकासका टुक्रे योजना भन्दा परिमाणमुखि योजना छनौट लाई प्राथमीकीकरण गर्ने प्रयास गरिएको छ । गाउँपालिकाले तय गरेका विगतका आ.ब.हरुको नीति, योजना तथा कार्यक्रमलाई क्रमवद्ध रूपले कार्यान्वयन गरिनेछ । गाउँपालिकाका नीति, योजना तथा कार्यक्रमलाई सञ्चालन तथा कार्यान्वयन गर्ने क्रममा संघ र प्रदेश सरकार संग आवश्यक समन्वयको प्रयास गरिनेछ । पञ्चकन्या गाउँपालिकाको आम नागरिको मुहारमा सदैव खुशी वितरणमा हामी सदैव दत्तचित्त भएर अधि बढने कुरामा विश्वस्त रहँदै स्थानीय गाउँको विकासको अभियानमा सहकार्यमा जुटन आम पञ्चकन्या वासीलाई सहयोग गर्न पनि म हार्दिक अपिल गर्दछु ।

यस गरिमामय सभाका सदस्यज्यूहरु,

सीमित साधन श्रोतबाट जनताका असिमित आवश्यकता सम्बोधन गर्नुपर्ने, कानुनी तथा प्रकृयागत कार्यविधिका साथै प्रादेशिक नीति तथा नियम कानून संग कतिपय कुराहरु बाजिएका कारण आन्तरिक स्रोत अपेक्षित रूपमा परिचालन गर्न नसकिनुका साथै भुधरातलिय असमानताका कारण आवश्यक भौतिक पुर्वाधारको कमी जस्ता चुनौती हाम्रो सामु रहेका छन । देशमा लामो समय देखिको राजनैतिक तथा प्रशासनिक संक्रमणको केहि हद सम्म अन्त्य भएता पनि विश्व मानवजाति माथि नै ठुलो चुनौति दिने हिसाबले विश्वव्यापीरूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड १९) का कारण स्थानीय तहहरुको कार्य सम्पादनलाई प्रभावकारी तथा छिटो छरितो ढंगबाट जनमुखी सेवा प्रदान गर्न र गत आर्थिक वर्षमा तयार गरिएको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कार्यन्वयन गर्ने क्रममा यस महामारिको कारण समयमै कार्य संपादनमा चुनौति थपिएको कुरा यहाँहरुसामु विधितै छ । यसर्थ नेपाल सरकारको सम्वृद्ध नेपाल सुखी नेपाली भन्ने मूल नाराका साथ ल्याएको नीति तथा कार्यक्रमले सम्वृद्ध पञ्चकन्या सुखी पञ्चकन्याको सपनालाई थप यस चुनौतिको बाबजुद पनि टेवा पुग्नेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु । यसै चुनौतिका बाबजुद पनि हाम्रा विकास निर्माणका मुख्य कार्यहरु बस्ती स्तर हुँदै विभिन्न बहुवर्षिय योजना तिर केन्द्रित भई अगाडि बढिरहेको यहाँहरु सवैमा सर्ववित्तितै छ ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

विकासका दृष्टिकोणले नागरिकहरुका असिमित चाहानाहरु हुन्छन् । यी असिमित महत्वपूर्ण चाहनाको परिपूर्तिको लागि संघिय सरकार, प्रदेश सरकार र हामी स्थानीय सरकार एवम् नीजी क्षेत्रको संयुक्त पहल लिन तपाईं हामी सवैको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ । विकास सुशासन र सम्वृद्ध पञ्चकन्या निर्माणका लागि तपाईं हामी विच गम्भीर चुनौतिहरु पनि यथावत नै रहेका छन । यी विविध खालका समस्या र चुनौतिहरुको विच हाल सम्म आफ्नो कार्यलाई जनमुखी, जनउत्तरदायी, सुशासन युक्त बनाउँदै आउनु भएकोमा तपाईं जनप्रतिनिधि ज्यूहरु, राष्ट्र सेवक कर्मचारी मित्रहरु, नागरिक समाज, बुद्धिजीवि, शिक्षक, समाजसेवी, विभिन्न राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायत आम पञ्चकन्या गाउँपालिकाका आमाबुबा, दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरुमा विषेश धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

अब म यस गरिमामय सभामा पञ्चकन्या गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९।८० सालको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने यो विषेश अवसरमा सम्वृद्ध र सुखी पञ्चकन्याको निर्माणको लागि महत्वपूर्ण सहयोग गर्नुहुने सवै प्रति अभार व्यक्त गर्दै आगामी दिनहरुमा सम्वृद्ध पञ्चकन्या

निर्माणको अभियानमा तन, मन, वचन र कर्मले म आफ्नो तर्फबाट अगाडी बढिरहने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्न चाहान्छु । साथै यो महान् अभियानलाई सफल पार्न यहाँहरुको रचनात्मक सुभावा सल्लाहा र महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाहको लागि हार्दिक अनुरोध पनि गर्दछु ।

यस गरिमामय सभाका सदस्य ज्यूहरु,

म अब आर्थिक वर्ष २०७९।८० सालको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नु अगाडी आ.व. २०७८।७९ मा हामीले गरेका महत्वपूर्ण कामहरुको समिक्षा गर्न चाहान्छु ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

हामिले गत आ.व. को गाउँसभाबाट स्वीकृत गरेको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटले यस गाउँपालिका क्षेत्रको समग्र विकासको लागि केहि आधारहरु खडा भएको मैले महसुस गरेको छु । गत आ.व.मा स्वीकृत तथा चालु आ.व.मा कार्यान्वयनमा आएका विकास योजना तथा कार्यक्रमबाट हासिल भएका उपलब्धिहरुलाई म यहाँहरु समक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

संघीयता कार्यान्वयनको चरणमा रहेको हाम्रो देशमा संघीय सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई जति जति श्रोत, शक्ति र अधिकार बाँडफाँड गर्यो त्यति नै सफलता प्राप्त हुन सक्ने कुरामा दुईमत छैन । आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र रहेको कानूनी र संवैधानिक अधिकार प्रयोग गर्दै गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्ने जनतालाई सरकारको अनुभुति दिन सक्नु महत्वपूर्ण पक्ष हो । स्थानीय निर्वाचनको क्रममा जनता समक्ष गरेको प्रतिबद्धता हाल आएर पुरा हुँदै गएको मैले महसुस गरेकोछु । गाउँपालिका भित्र शाखागत कर्मचारी अभावका विच पनि गत आ.व को नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयन गर्न सक्नु पक्कै पनि हामी बिच चुनौतीपूर्ण अवस्था थियो । यसलाई सहज रुपमा कार्य सम्पादन गरि समयमा नै नतिजा दिन सहयोग गर्ने यस गाउँपालिकामा कार्यरत राष्ट्रसेवक कर्मचारी, समाज सेवी, बुद्धिजीवी, राजनितिक दल, जनप्रतिनिधि लगायत आम जनसमूदायलाई म पुन विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

गत आ.व. मा पूँजीगत र चालू खर्च गरि जम्मा ४२ करोड ६८ लाख १६ हजार बजेट विनियोजन गरिएको थियो । जसमा बहुवर्षीय योजना बाहेक अन्यको कार्य ८५% भन्दा बढि सम्पन्न भएको छ । केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान मध्ये सडक बिस्तारको कार्य, बृहत खानेपानी योजना तिव्र गतिमा अगाडि बढीरहेको छ र अबको केही वर्षमा मुल सडकहरु कालोपत्रे हुने तयारीमा रहेका छन् । हाल छहरे देखि राष्ट्रिय मा.बि. सम्म यसै आ.व. मा सडक कालो पत्रे संपन्न हुने कुरा पनि म यस सम्मानित सभा समक्ष जानकारी गराउन चाहान्छु । बिगतमा विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड १९) को कारणले गर्दा उक्त कार्यमा प्रत्यक्ष प्रभाव पारेतापनि कालोपत्रेको काम जारी नै छ । यस गाउँपालिका भित्र रहेका सवै सामुदायिक विद्यालय भवनहरुको निर्माण कार्य ९५ प्रतिशत संपन्न भएको छ र बाँकी विद्यालयको काम पनि यस आ.व. भित्र संपन्न हुने कुरामा म विश्वस्त तुल्यान चाहान्छु । पूर्वाधार तयारी पश्चात विद्यालयहरुको गुणस्तर कायम गर्न र बालबालिकाहरुको पठन पाठनमा वैज्ञानिक ढंगबाट अगाडी बढाउन विभिन्न गैर सरकारी साभेदार संघसंस्थाहरु संघ मिलेर पठन पाठन सहज र प्रभावकारी बनाउन पहल गरिरहेका छौ । स्वास्थ्य क्षेत्रतर्फ यस आ.व.मै हामीले २ वटा एम्बुलेन्स खरिद गरी त्यसको भुक्तानी समेत गरिसकिएको र आगामी आबबाट एम्बुलेन्स संचालन कार्यविधि तयारपारी यसलाई संचालनमा ल्याइने छ । एम्बुलेन्स खरिद गर्न हामीलाई

सहयोग गर्नुहुने बागमती प्रदेशका उप सभामुख राधिका तामाङ ज्यू र ग्रामिण स्वाभलम्बन बिकास केन्द्र मार्फत मालट्रेजर ईन्टरनेशनल द्वारा सहयोग प्राप्त भएकोमा म वहाँहरुलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

अव म यस पञ्चकन्या गाउँपालिकाको आ.व.२०७५/०८० को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका क्षेत्रगत नीतिहरु,

यस अघि, विगतमा गरिदै आएको नीति तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई त्यसमा थप कार्यक्रमहरु यस अ.व.मा गर्दै लैजाने नीति समेत लिएको छु । जसमा,

१. भूमि बैंकको नीति र कार्यक्रम ल्याइने छ ।
२. एकीकृत सहकारी बिकासको नीति र कार्यक्रम ल्याइने छ ।
३. समुदाय र वस्ती स्तरमै बाल अधिकार अभिमुखीकरण नीति र कार्यक्रम ल्याइने छ ।
४. प्रविधि मैतृ शिक्षक, विद्यार्थी, शैक्षिक कृयाकलापको नीति र कार्यक्रम ल्याइने छ ।
५. आयुर्वेद बिकासको नीति, प्राकृतिक जडिबुटी बिकास र तिनको उचित प्रयोगबाट लाभ लिने नीति र कार्यक्रम ल्याइने छ ।
६. कृषिमा प्रयोग हुँदै आएको विषादी न्यूनिकरणका लागि आवश्यक नीति र कार्यक्रम ल्याइने छ ।
७. विद्यालय र गाउँस्तरमै जङ्ग फुड(कवाडी खाना)र सार्वजनिक स्वास्थ्यमा असर पुर्याउने वस्तुहरुको प्रयोग न्युनीकरण गर्दै लैजाने नीति र कार्यक्रम ल्याइने छ ।
८. गाउँ पालिका प्रोफाइल निर्माण र एकीकृत बिकास नीति यस आ.व. बाट उच्च प्राथमिकता साथ अगाडी बढाइने छ ।

(१) आर्थिक बिकास सम्बन्धी नीतिहरु :-

क) कृषि तथा पशुपालन

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको खेतियोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन जोड दिइने छ ।
- **“बाँझो जग्गा बिहिन गाउँपालिका, हराभरा गाउँपालिका”** को निर्माण गर्न जमिन बाँझो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
- कृषि तथा पशु पालन सम्बन्धी प्राविधिक परामर्श उपलब्ध गराउन प्राविधिक जनशक्तिलाई बढाइने छ ।
- कृषि क्षेत्रको बिकासलाई उच्च प्राथमिकता दिई कृषि ब्यवसायको आधुनिकिकरण, यान्त्रिकिकरण र बजारीकरणमा जोड दिइने छ । कृषकहरुलाई आधुनिक कृषि औजार उपलब्ध गराइनेछ ।
- गाउँबासीहरुमा स्वरोजगारीको सृजना गर्न एक गाउँ एक उत्पादनको नीति लिइने छ

- विषादी रहित प्रङ्गारिक खेती तथा व्यवसायिक पशुपालनलाई प्रोत्साहन दिँदै पशु तथा बालीबीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ भने सहकारी खेती तथा सामुहिक खेतीलाई प्रवर्द्धन गर्न अनुदानको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- कृषकहरूलाई आधुनिक नगदेबाली तथा फूलखेती खेती तर्फ प्रोत्सान गर्न स्थानीयस्तरमै कृषि उपज बजार केन्द्रको स्थापनामा जोड दिइनेछ ।
- आधुनिक उन्नत पशुहरूको उत्पादनमा जोड दिँदै किसानहरूलाई दुग्ध र मासुजन्य उत्पादनमा प्रोत्सान गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडाहरूमा गठित कृषक समुहहरूलाई कृषि ज्ञान केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ
- युवा लक्षित कार्यक्रमलाई जोड दिँदै नमुना कृषि फर्मको विकास गरिने छ ।
- यस गाउँपालिका भित्र सामुहिक बिउ विकास कार्यक्रमलाई अगाडी बढाईने छ ।
- घाँसमा आधारित पशुपालन व्यवसाय कार्यक्रमलाई प्रोत्सहान गरिने छ ।
- दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्न प्रोत्सहान गरिने छ ।
- गोठ तथा नस्ल सुधार कार्यक्रमलाई जोड दिइनेछ ।
- कृषि विकास रणनीति अनुगम तथा समन्य अन्तरगत कृषक दर्ता व्यवस्थापन गरिने छ ।
- कृषि तथा पशुपंक्षि सम्बन्धी तथ्याङ्क अध्यावधिक गरिने छ ।
- स्थानीय महत्वका खाद्य तथा पोषण कार्यक्रमलाई प्रोत्सान गरिने छ ।
- गाई तथा बाखा पालन प्रवर्धन कार्यक्रमलाई प्राथमिकताको साथ अगाडी बढाईने छ ।
- एक वडा एक चिस्यान केन्द्र अवधारण ल्याईने छ ।
- बेरोजगार युवालाई माटो उपाहार कार्यक्रममा निरन्तरता दिईने छ ।
- एक वडा एक फलफुल तथा तरकारी संकलन केन्द्र स्थापना गर्नेमा जोड दिईने छ ।
- दुधमा रु. ३ र मासुमा रु ५ अनुदान निरन्तराण दिईने छ ।
- निशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविर संचालनमा ल्याईने छ ।
- पञ्चकन्या गाउँपालिकामा कृषि अन्न तथा वालीहरु उत्पादनको लागि मौसम अनुकूल छ तथापी जिल्लाका अन्य स्थानभन्दा राम्रो खेतिको सम्भावना भएको हुँदा अनुकूल समयमा उत्पादन हुने अदुवा, कफि, आलु, अलैंची, धान, मकै लगायतका वाली उत्पादन बढाउने तर्फ आवश्यक कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिईनेछ । जनताको खाद्य सम्प्रभुता र खाद्य सुरक्षाको अधिकारलाई सार्थकता दिन यस क्षेत्रमा नेपाल सरकारले दिँदै आएको खाद्यान्न अनुदानको कोटालाई बढाउन र त्यसमा गुणस्तरियता कायम गर्नेतर्फ थप पहल गरिनेछ ।
- सामुहिक खेती र करार खेतीको अवधारणलाई कार्यरूपमा उतार्न सामुहिक खेती गर्ने, कृषकहरूलाई एकीकृत रूपमा प्राविधिक सहायता उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ । खाद्य सम्प्रभुता र खाद्य सुरक्षाको हकलाई ब्यवस्थित गर्न कृषिमा व्याप्त विचौलिया प्रथालाई निरुत्साहित गर्दै कृषक र उपभोक्ता विच प्रत्यक्ष सम्पर्क स्थापित गर्ने, दुई वटा नयाँ तरकारी संकलन केन्द्र स्थापना गर्न थालनी गरिनेछ । सवै

कृषिसेवा केन्द्रहरुबाट प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्दै लगिनेछ । गाउँपालिका भित्र रहेको कृषि फार्महरुलाई अनिवार्य दर्ताको प्रक्रियामा ल्याई एक वडा एक सुधारीएको कृषि फार्म कार्यको थालनी तर्फ अग्रसरता देखाइनेछ । तिनवटा वडामा दुग्ध संकलन केन्द्र स्थापना भईसकेकोमा बाँकी वडाहरुमा समेत यसै वर्ष भित्रमा स्थापना गर्न थालनी गरिनेछ । ४०० लिटर सम्म दुग्ध संकलन गर्ने केन्द्रलाई ५०% साभेदारीमा ५०० लिटर क्षमताको चिलिङ भ्याट वितरण गरिने व्यवस्था मिलाईने छ । सबै पशुसेवा केन्द्रहरुबाट प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्दै लगिनेछ साथै रोग निदानलाई प्रभावकारी बनाउन सबै सेवा केन्द्रहरुमा विद्युतीय सुक्ष्म दर्शक यन्त्रको व्यवस्था गरिने छ ।

- कृषकलाई तरकारीमा आत्मनिर्भर बनाउने अभिप्रायले प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना अर्न्तगत तरकारी साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकालाई हरियाली र स्वच्छ वातावरणमय बनाई फलफूलमा आत्मनिर्भर बनाउन फलफूल विकास कार्यक्रम मार्फत कृषि क्षेत्रमा नागरिकलाई आकर्षित गर्न फलफूल दशक अर्न्तगत गाउँपालिकामा विरुवा रोपण अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरि कृषकलाई फलफूलको विरुवामा ७५% अनुदान प्रदान गरि व्यवसायिक कृषि नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- बाली रोगहरुबाट बालीलाई मुक्त बनाई स्वस्थ बाली उत्पादन प्रवर्द्धनको लागि सबै वडाहरुमा बाली शिविर केन्द्रहरु स्थापना गरि बालि विरुवा जाँच कार्यलाई यसै आर्थिक वर्षबाट शुरुवात गरिनेछ । यस गाउँपालिकामा व्यवसाय दर्ता गरि आफ्नो व्यवसाय संचालन गरिरहेका व्यावसायिक कृषकहरुको सम्भावित क्षति न्यूनिकरणको लागि बाली विमा कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित गर्दै कृषकले विमा कम्पनीलाई बुझाउनु पर्ने जम्मा विमांक रकमको २० प्रतिशत रकम कृषकहरुलाई अनुदान स्वरुप उपलब्ध गराउने कार्यको थालनी समेत यसै आ.व वाट गरिनेछ ।
- कृषि पेशालाई सम्मानजनक पेशाको रुपमा विकास गर्नको लागि उत्कृष्ट किसान छनौट गरि किसान सम्मान कार्यक्रमको थालनी समेत यसै आ.व वाट गरिनेछ ।
- व्यावसायिक रुपमा कृषि पेशालाई निरन्तरता दिन गाउँपालिका भित्रका कृषक, समूह, सहकारीलाई तरकारी खेती, फलफूल खेती, सम्बन्धी वडा स्तरिय तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- आधुनिक कृषि अहिलेको प्रमुख आवश्यकता भन्ने मूल नारालाई मध्य नजर गर्दै गाउँपालिका कृषि शाखाको मातहतमा रहने गरि गाउँपालिका भित्रका कृषकहरुको खेतबारीको माटो जाँचका लागि माटो ल्यावको स्थापना गरिनेछ ।
- दुईतिहाई भन्दा बढी नागरिकले अंगालेको कृषि पेशालाई नजरअन्दाज गरेर समृद्धिको गन्तव्य खोज्नु केवल कल्पनामा मात्र सार्थक हुन सक्छ तर यथार्थमा असफलता मात्र मिल्छ । त्यसैले कृषिलाई आधुनिकिकरण तर्फ डोच्याउन कृषि आधुनिकिकरण सम्बन्धि तालिमको सुनिश्चतता, उन्नत विउ विजन वितरण, यान्त्रिकरणको पहुँच विस्तार, यन्त्र उपकरण हस्तान्तरण जस्ता कार्यक्रमहरु प्रभावकारी ढंगले बढाउँदै लगिनेछ । बजारीकरण विना कृषि उत्पादनको महत्व प्रायः शून्य हुने कुरामा विश्वस्त हुँदै कृषकका उत्पादनहरुलाई बजार सम्म पहुँच विस्तार गर्न यसै अर्थिक वर्षदेखि “कृषि

एम्बुलेन्स सेवा” संचालनमा ल्याइने छ । वजारको चरम अभावका कारण कृषकले आफ्ना उत्पादनहरू फ्याक्नुपर्ने अवस्था अन्त्यको लागि “कृषकको ग्राहक स्थानीय सरकार” कार्यक्रम मार्फत कृषि उत्पादनहरू स्थानीय सरकारले नै खरिद गरिदिने नीतिलाई दृढताका साथ अवलम्बन गरिनेछ ।

- यस आर्थिक वर्षमा कृषि उपज बृद्धिको लागि आवश्यक पर्ने रसायनिक मलको कारोवार गर्ने यस गाउँपालिका भित्रका १७ वटा सहकारी संस्थाहरूलाई सहूलियत प्रदान गर्न “कारोवारमा आधारित अनुदान” कार्यक्रम थालनी गरिनेछ । उक्त सहकारीहरूले गरेको मलको कारोवारको लेखाजोखा गरि नगद अनुदान उपलब्ध गराइनेछ । फलफुल तरकारी खेतिमा हुने रासायनिक मलको प्रयोग स्वास्थ्यको दृष्टिकोण हानीकारक हुने कुरालाई ध्यानमा राखी क्रमशः रसायनिक मलको प्रयोगलाई न्यूनिकरण गरि प्राङ्गारीक मलको प्रयोगलाई बढोत्तरी गर्दै लैजान प्राङ्गारीक मल उत्पादन केन्द्र स्थापना गरि अर्गानीक खेतिलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । यस गाउँपालिकालाई प्राङ्गारिक मलमा आत्मनिर्भर गाउँपालिकामा रूपान्तरण गर्न रसायनिक मलमा दिईदै आएको अनुदान क्रमिक रूपमा प्राङ्गारिक मल तर्फ स्थानान्तरण गर्ने नीतिलाई बढावा दिदै लगिनेछ ।
- कृषिलाई वैज्ञानिकीकरण, यान्त्रिकीकरण गर्दै व्यवसायीकरण गरि उद्योगको रूपमा स्थापित गर्ने उद्देश्यले प्रदेश सरकारको आवश्यक सहयोग र सहकार्यमा लिखु र पञ्चकन्या गाउँपालिकाका कृषकहरू सम्मिलित सामुहिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम लिखु पञ्चकन्या प्रभावकारी रूपमा अधि बढिरहेको सन्दर्भमा यस कार्यक्रमलाई थप प्रवर्द्धन गर्न र यस्तै प्रकृतिका अन्य सामुहिक खेती कार्यक्रमहरू सुचारु गर्न अन्य नागरिकहरूलाई समेत प्रोत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- पशुपालनलाई आयस्रोतको माध्यम बनाउँदै कृषकहरूले आफ्नो उत्पादनलाई सहकारी मार्फत विक्रि वितरण गरेमा दुध वेच्ने कृषकहरूले समेत सहकारीलाई दुध विक्रि गरेमा प्रति लिटर रु ३ र खसी बोका विक्री गर्दा जिवित तौलको प्रति के.जि.रु ५ का दरले **“विक्रिमा अनुदान”** प्रदान गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- बिमा गरेका गाई भैंसी कृत्रिम गर्भाधान गरि ब्याए पछि सुत्केरी पोषण भत्ता बापत सम्बन्धीत कृषकलाई रु ५००० नगद दिइनेछ ।

ख) उद्योग तथा वाणिज्य

- गाउँपालिकामा उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्न उद्यममैत्री कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ साथै ठूला लगानीकर्ताहरूलाई आकर्षित गर्न आवश्यक वातावरण मिलाउनुका साथै साना तथा घरेलु उद्योगिहरूलाई आकर्षण गर्न कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालित व्यवसायिक फर्महरूको दर्ता तथा नविकरण कार्यलाई गति दिइनेछ ।
- सार्वजनिक निजी साझेदारी नीतिको अवलम्बन गर्दै निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा गर्न सकिने दीर्घकालीन योजनाहरूको अध्ययनको शुरुवात गरिनेछ ।
- पर्यावरण तथा वातावरण प्रदुषण गर्ने उद्योगलाई संचालनमा ल्याउन प्रतिवन्द लगाइने छ ।

- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रकै श्रोत र साधनको खोजी गरी भौतिक निर्माण कार्यमा सकेसम्म यहीकै कच्चा पदार्थ प्रयोगमा ल्याउन जोड दिईने छ ।
- बजार अनुगमनलाई तीव्रता दिईनेछ
- उद्योग धन्दा स्थापना हुँदाको बखत स्थानीय तहमा लाग्ने शुल्कमा केही प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- रोजगारमुलक उद्योग धन्दालाई प्रोत्साहन दिईनेछ ।

ग) पर्यटन

- “आफ्नो काम आफ्नो रोजगार ,कृषी र पर्यटन हाम्रो आधार” भन्ने नारा सहित कृषि र पर्यटन क्षेत्रलाई पञ्चकन्या गाउँपालिकाको रोजगारी एवं विकासको आधार बनाइने छ ।
- घ्याङस्वरा पर्यटकीय क्षेत्र, कपिलेश्वर महादेव मन्दिर, चमेरो गुफा ,ब्रहम क्षेत्र पञ्चकन्या मन्दिर लगायतका पर्यटकीय क्षेत्रलाई थप प्रभाकारी बनाई सञ्चालन गरिनुका साथै डि पी आर अनुसार बाँकी काम यथासिग्न कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- घ्याङस्वरा पर्यटकीय क्षेत्रमा रहेको पाहुना घरलाई थप व्यवस्थित र प्रभाकारी बनाईने छ । साथै यस आ.व. बाट आन्तरीक तथा बाह्य पर्यटकीय भित्राउने उदेश्यले जिप लाईन सञ्चालन गर्न पक्रिया अगाडी बढाइने छ ।
- नवप्रवर्तनकारी युवा तथा अन्य उद्यमी र वैदेशिक रोजगारबाट फर्कनु भएका अनुभवी तथा सीपयुक्त उद्यमशिल युवाहरुलाई पर्यटन तथा उद्यम व्यवसाय सुरु गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । पर्यटन तथा उद्यम व्यवसाय गर्न टोल विकास संस्था मार्फत क्षमता विकास प्रविधि हस्तान्तरण, वित्तिय पहुँच र बजारीकरणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाको पर्यटन क्षेत्रमा विभिन्न कारणले पारेको प्रभावको अध्ययन गरी पुनरुत्थान लगायत दीगो पर्यटनका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्रको महत्वपूर्ण पहिचान भएको पर्यटकीय स्थानहरुको धार्मिक तथा सास्कृतिक अध्ययन गरी तिनको विकास गरिने छ । साथै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन प्रबर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्र रहको पर्यटकीय क्षेत्रहरुमा घरबास (Home Stay) कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्र रहको सार्वजनिक जग्गाहरुको संरक्षण र उपयोगको नीति तर्जुमा गरी निजी क्षेत्रको सहकार्यमा पर्यटकीय भौतिक संरचना निर्माण गरी गाउँको आय बृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक विविधताको विकास गरी पर्यटक आकर्षण गर्ने तर्फ विशेष जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको पर्यटन विकासका लागि आवधिक गाउँपालिका विकास योजना तयार गर्दा पर्यटन गुरुयोजना समेत समावेश गरिनेछ । सो गुरुयोजनाको आधारमा पालिकाभित्र रहेका घ्याङस्वरा पर्यटकीय पार्क तथा अन्य धार्मिक एंवम सास्कृतिक

पर्यटकीय स्थलहरूलाई राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रूपमा प्रचार प्रसार गरी महत्वपूर्ण गन्तव्यका रूपमा विकास गरिनेछ ।

- धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलको विकास, प्रवर्धन र विस्तारको लागि विशेष योजना संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका ऐतिहासिक पौराणीक स्थल चौतारा ,पाटी पौवा आदिको विशेष संरक्षण गरि आधुनिक ढंगबाट त्यसको पुनरुत्थान पर्यटकीय पार्क, बाल उद्यान, प्रौढ पार्क आदिमा परिणत गरिने छ ।

घ) सहकारी

- सहकारी क्षेत्रको विकास र प्रवर्धन गर्दै सहकारीहरूको व्यवसायीकरणमा जोड दिईनेछ
- गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रहरूसँग सहकार्य गरी उत्पादनमूलक कार्यक्रममा लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारीले वार्षिक रूपमा कम्तिमा एक सहकारी एक सामाजिक कार्यक्रम गर्नुपर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारी संस्थाको अनुगमन तथा नियमन गरी विषयगत कार्यप्रति उत्तरदायी बनाइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका सबै विषयगत सहकारी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरी लक्षित वर्गका लागि सीप विकास तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी तालिमहरू संचालन गरी गरिवी र बेरोजगारी हटाउने कार्यको आरम्भ गरिनेछ ।
- सहकारी शाखा विस्तार गरी सहकारीका पदाधिकारी र व्यवस्थापक लाई तालिम सञ्चालन गरी सहकारी संस्थालाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

ङ) वित्तीय क्षेत्र

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र संचालित वित्तीय संस्थाहरूलाई विपन्न र पिछडिएको समुदायमा परिचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालित बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई गाउँपालिकामा दर्ता हुन र नयाँ वित्तीय संस्था खोल्नुपूर्व अनिवार्य रूपमा गाउँपालिकाको स्वीकृति लिनु पर्ने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका वित्तीय संस्थाहरूको अनुगमन तथा नियमन गरी विषयगत कार्यप्रति उत्तरदायी बनाइनेछ ।

च) रोजगारी सिर्जना तथा स्वरोजगार कार्यक्रम

१. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति, रोजगारीको क्षेत्र र रोजगार सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरूसँग आवद्ध गरी यथार्थ उत्पादन मूलक रोजगारी सिर्जना गर्ने बेरोजगार लक्षित अभियानको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२. सूचीकृत भएका बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नका लागि कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना सञ्चालन गरीश्रममूलक अयोजना मार्फत समुदायको विकास संगै सामाजिक संरक्षणको प्रत्याभूति गराइने छ । देशको ७५३ वटै स्थानीय तहमा लागू भएको प्रधानमन्त्री

रोजगार कार्यक्रमको योजना चा.लु. आ.ब.मा यस पञ्चकन्या गाउँ पालिकाले वडा नं. ४ घ्याडस्वरा खेल मैदान र पर्यटकीय पार्क शहीद स्मारक निर्माण कार्य गरे बापत नेपाल सरकारले उत्कृष्ट गाउँ पालिका घोषणा गरेको समेत म यहाँहरु समक्ष जानकारी गराउन चाहन्छु ।

३. दक्ष तथा सक्षम जनशक्तिको विकास गरि आन्तरिक रोजगारिको प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक सीपमुलक तालिमको पहिचान गरि संघ तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा बेरोजगार व्यक्तिलाई तालिम प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
४. श्रम सम्बन्धलाई प्राथमिकता दिदै सार्वजनिक पुर्वाधार निर्माण, कृषि, व्यवसायिक उद्योग, वित्तीय क्षेत्रबाट रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।
५. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई सीपमुक्त दक्ष जनशक्ति, रोजगारीको क्षेत्र र रोजगार सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरूसँग आवद्ध गरी यथार्थ उत्पादन मूलक रोजगारी सिर्जना गर्ने बेरोजगार लक्षित अभियानको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । यसका लागि रोजगार सेवा केन्द्रलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
६. पालिका स्तरीय योजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिई काममा लगाईनेछ ।
७. अध्यक्षसंग रोजगार कार्यक्रम तथा उद्यमशिलता प्रवर्द्धनको लागि प्रस्तावको आधारमा सहयोग उपलब्ध गराई कार्यक्रमलाई सञ्चालन गरिनेछ ।
८. बेरोजगार यूवाहरुलाई रोजगारयुक्त बनाउनु हाम्रो कर्तव्य हो । यसका लागि श्रममा आधारित रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९. पालिका क्षेत्रमा कार्यरत मजदुरहरुको दक्षता, सीप र अनुभवको आधारमा अभिलेखन गरी श्रम बैङ्कको स्थापना गरिनेछ । श्रम बैङ्कमा सूचीकृत मजदुरहरुलाई उनीहरुको दक्षता, सीप र अनुभवको आधारमा निजी क्षेत्र तथा सरकारी क्षेत्रसंगको समन्वयमा काममा लगाउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१०. पालिका क्षेत्रमा कार्यरत मजदुरहरुको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनको लागि मजदुर पेन्सन कार्यक्रमको प्रारम्भ गरिनेछ । यसको लागि छुट्टै कानून पारित गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(२) सामाजिक विकास

क) शिक्षा

- "Clean School Green School" कार्यक्रमको लागि वृक्षारोपण गरि वातावरण हराभरा बनाई उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तव्यको रूपमा विद्यालयलाई विकास गरिनेछ ।
- बालविकास कक्षा व्यवस्थापनको लागि अनुदान तथा सामग्री खरिदका साथै Fun Corner को स्थापना गरि सञ्चालन गरिनेछ ।
- सबै माध्यमिक विद्यालयमा स्काउटको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- शिक्षकमा अनुभव साटासाट तथा क्षमता अभिवृद्धिको लागि Teacher Exchange programme सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

- शिक्षकहरुको क्षमता अभिवृद्धिको लागि विषयगत समिति गठन गरि विषयगत तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- बालबालिकाको नेतृत्व क्षमता विकासका लागि बालक्लव गठन तथा परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- विद्यालयलाई प्रविधीमैत्री बनाउनको लागि सबै सामुदायिक विद्यालयमा Fast Speed Internet को पहुँचको विस्तार गरिनेछ ।
- अन्तर विद्यालय अतिरिक्त क्रियाकलाप (ECA) सञ्चालन गरि विद्यार्थीहरुको अन्तर्निहित प्रतिभाको प्रष्फुटन गरिनेछ ।
- २० वर्ष र सो भन्दा माथि सेवा गरेका स्थायी शिक्षकलाई विशेष व्यवस्था सहितको Golden Handshake को व्यवस्थामा निरन्तरता दिइनेछ ।
- विद्यालय र जनप्रतिनिधिको बिचमा सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरि सरोकारवाला हरुको चासो अभिवृद्धि गर्दै शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न विद्यालयमा जनप्रतिनिधि एक दिन कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- प्रधानाध्यापकहरुको नेतृत्व क्षमता विकास तथा संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिको लागि जिल्ला तथा अन्तर जिल्ला स्तरमा अवलोकन भ्रमणको व्यवस्थामा निरन्तरता दिइनेछ ।
- शिक्षकहरुको लागि Log Book, Bag र Identity Card को व्यवस्था गरिनेछ ।
- आधारभूत तह उत्तीर्ण परीक्षा लाई निरन्तरता दिदै आगामी वर्ष देखि SEE ल्याकत परीक्षा, कक्षा ५ को परीक्षा समेत गाउँपालिका स्तरमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- बालविकास सहजकर्ता र विद्यालय कर्मचारीको लागि संघीय सरकारले तोके बमोजिमको न्युनतम तलबभत्ता बापतको रकम उपलब्ध गराइनेछ ।
- उत्कृष्ट नतिजा हासिल गरेका विद्यालय, प्र.अ. तथा विषय शिक्षकहरुलाई पुरस्कृत गर्ने नीतिमा निरन्तरता दिइनेछ ।
- आधारभूत र माध्यमिक विद्यालय व्यवस्थापन तथा सञ्चालनको लागि विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरि विद्यालयमा यसको अनिवार्य उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय शैक्षिक तथा विज्ञान प्रदर्शनी गरि विद्यार्थीहरुको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमताको विकास गरिनेछ ।
- शिक्षा ऐन निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विद्यालय अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाई शैक्षिक गुणस्तरको सुदृढीकरणमा पहल गरिनेछ
- विद्यार्थीमा उत्प्रेरणा जगाई Positive Vibration Development का लागि Psycho-Socio Counselling को प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- आधारभूत शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षामा ३.२ र सो भन्दा माथि GPA प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरुलाई पूरस्कृत गर्ने नीति लिइनेछ ।
- माध्यमिक तह उत्तीर्ण गर्ने दलित विद्यार्थीहरुलाई उच्च शिक्षाको लागि छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा E-Attendance र CCTV जडान गर्ने नीति लिइनेछ ।

- राज्यकोषबाट सुविधा उपभोग गर्ने नागरिकले निजका सन्तानलाई सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययन गराउनुपर्ने नीति लिई कार्यन्वयनमा लगिनेछ ।
- विद्यार्थी सङ्ख्याका आधारमा शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको दरबन्दी मिलान तथा समायोजन गरिनेछ ।
- साक्षरता, दिवाखाजा कार्यक्रमका लागि विभिन्न गैर सरकारी संघ संस्थासँग साभेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- दिवा खाजाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीमा थप सुधार गरिनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तर्गतका विभिन्न सामुदायिक विद्यालयहरूको मौजुदा शिक्षक संख्या र आवश्यकता बमोजिम स्वयंसेवक शिक्षकको व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- एक विद्यालय एक उच्च कार्यक्रम सञ्चालन कार्यक्रम सञ्चालन गरि विद्यार्थीहरूमा अर्थोपार्जन सीप विकास गरिनेछ ।
- वडा अध्यक्ष सँग बालबालिका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

ख) स्वास्थ्य

पञ्चकन्या गाउँपालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा पहुच पुऱ्यानको लागी देहायको नीति तथा कार्यक्रम ल्याईएको छ ।

- क) **safe delivery-safe mother, safe baby-birth at birthing centre** को अभियान सञ्चालन गरी यस गाउँपालिकालाई **घरमा बच्चा नजन्माउने (Zero Home Delivery)** गाउँपालिकाको रुपमा घोषणा गर्न यस गाउँपालिकामा संचालित **गर्भवतिको साथी उपाध्यक्ष कार्यक्रम** लाई थप प्रभावकारी बनाउन **गर्भवति तथा सुत्केरीको साथी उपाध्यक्ष** कार्यक्रम संचालन गर्ने तथा विश्व स्वास्थ्य संगठनको निति अनुरूप गर्भवति जाच, सुत्केरी जाचको साथै **सुत्केरी होम भिजिट** कार्यक्रमलाई सर्वसुलभ र सहज बनाउन **गर्भवति तथा सुत्केरीको साथी उपाध्यक्ष** कार्यक्रम मार्फत बजेटको व्यवस्था गरीने छ ।
- ख) स्वास्थ्य नै धन हो भन्ने मान्यतालाई आत्मसात गर्दै यस क्षेत्रमा स्वास्थ्य सेवा अभिवृद्धि गर्दै गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई स्तरोन्नती गर्न निर्माणाधिन भौतिक संरचनालाई चाडै सम्पन्न गर्न पहल गर्ने, निर्माण सम्पन्न भैसकेकोलाई पुर्णता प्रदान गरी संचालनमा ल्याउने र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईहरूलाई स्वास्थ्य चौकीमा रुपान्तर गर्न पहल गरिने छ ।
- ग) स्वास्थ्य संस्थाहरूमा संचालित वर्थिङ सेन्टरहरूलाई अत्याधुनिक र सुविधा सम्पन्न बनाउनुको साथै वर्थिङ सेन्टरमा कार्यरत नर्सिग स्टाफहरूलाई समयसापेक्ष तालिमको व्यवस्था गरिने छ साथै स्वास्थ्यकर्मीको बसाईलाई टिकाइ राख्न उचित कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- घ) नेपाल सरकारको नागरिक स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम सहज र सफल बनाउन **म स्वस्थ मेरो गाउँपालिका स्वस्थ** जस्ता कार्यक्रमहरूलाई अगाडि ल्याउनुको साथै विमा अभिकर्ताहरूलाई उत्प्रेरित गराईनेछ ।

- ड.) गाउँपालिकालाई पुर्ण खोपयुक्त, पुर्ण सरसफाई सुनिश्चित गाउँपालिका घोषणा गरिसकिएको हुँदा सो को निरन्तर सुनिश्चितताको लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- च) बाल मृत्युदर तथा मातृ मृत्युदर घटाउन साथै ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुमा पोषण स्थिती सुधार गर्ने उद्देश्यले आमा समुहहरुलाई सकृय बनाईने छ ।
- छ) युवा युवतीहरुको लागि यौन तथा एच.आइ.भि. एड्स शिक्षा, सरुवा रोगहरुको नियन्त्रणका लागि प्रचारप्रसार लगायतका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । गाउँघर क्लिनिक संचालन कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाईने छ । साथै स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा ल्याव संचालन कार्यको समेत थालनी गरिने छ ।
- ज) **स्वास्थ्यमा हुन्छ धेरै हानी, नसुधारे खानपान र आनीबानी** नाराका साथ उग्ररूपमा बढिरहेको मधुमेह, उच्च रक्तचाप, श्वास प्रश्वास रोग तथा थाईराईड जस्तो नसर्ने रोगहरु नियन्त्रण गर्न विभिन्न किसिमका जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरुलाई प्रबर्धन गरिनेछ ।
- झ) कोभिड - १९ कोरोना भाइरसबाट प्रताडित नागरिकहरुको पिडामा अभिभावक बनेर सभ्भावित संक्रमणको रोकथाम र नियन्त्रण गर्न हालसम्म १२ वर्ष माथीका सम्पुर्ण नागरिकहरुलाई कोरोना भाइरस विरुद्धको खोप लगाई पुर्ण खोप सुनिश्चित गाउँपालिका घोषण गर्न उन्मुख रहेको हामी छिट्टै ५ वर्ष देखि ११ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरुलाई पनि कोरोना भाइरस विरुद्धको खोप लगाई कोरोना आतंकलाई निरुत्साहित बनाईनेछ ।
- ञ) गर्भवति महिलाहरुको लागि प्रत्येक महिना यस गाउँपालिकाको विभिन्न ९ वटा सेन्टर बाट प्रदान गर्दै आईरहेको **निःशुल्क क्याल्सियम चक्की बितरण, रगत-पिसाब जाच र भिडियो एक्सरे सेवा**लाई थप प्रभावकारी बनाउदै निरन्तरता दिईनेछ ।
- ट) नेपाल सरकारले हरेक गाउँपालिकालाई १५ शैयाको अस्पताल बनाउने नीति लिएअनुरूप यस गाउँपालिकामा १५ शैयाको अस्पताल निर्माण गर्न पहल शुरु भईसकेकोमा यसलाई पूर्णता दिनेतर्फ अग्रसर भईनेछ । क्यान्सर, मृगौला तथा मुटु रोगीहरुको लागी उपचारमा आर्थिक सहयोग गर्न आन्तरीक श्रोतको केही प्रतिशत रकम प्रयोग गरीने छ । यस कार्यक्रमलाई हामिले विगतका वर्षहरु देखिनै कार्यान्वयनमा ल्याएकोमा यसलाई आगामि दिनमा समेत निरन्तरता दिईनेछ ।
- ठ) ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई घरघरमै गई ज्येष्ठ नागरिक घरदैलो स्वास्थ्य जाच तथा उपचार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ड) प्रत्येक वडामा एक पटक विशेषज्ञ डाक्टर सहितको निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- ढ) **बृद्ध बृद्धाको संरक्षक पालिका** भन्ने मुलउद्देश्य लिई यस पालिका भित्र रहेका सम्पुर्ण ८० बर्ष माथीका ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई स्वास्थ्यमा समस्या भएको बेला औषधी उपचार गर्न **कसैको मुख ताका नपरोस** भनेर सम्पुर्ण ८० बर्ष माथीका ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई औषधी उपचार गर्न रु. १०००। (एक हजार) मासिक रूपमा उपलब्ध गराउने छ ।
- ण) **रोग लाग्नु भन्दा पहिले रोकथाम गर्नु उत्तम उपाय हो** तर रोग लागिसकेपछि नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा गई उपचार गराउनु पर्छ र त्यो पनि सहि समयमा

तर कहिलेकाही जटिल समस्याका कारण अन्यत्र पठाउनु पर्ने बाध्यात्मक परिस्थितीमा बिरामीहरुको अकालमा ज्यान जानबाट जोगाउन तत्काल रेफरल सेन्टर सम्म पुरयाउनकोलागि पालिकाले यहि २०७९ आषाढमा भित्राउने गरि २ वटा एम्बुलेन्सको रकम भुक्तानी गरि रेफरल सिस्टमलाई चुस्त दुरुस्त बनाईने छ

- त) **सेवामा रहदा पनि सेवा निवृत हुदा पनि साथमा हुने छ पालिका** भन्ने मान्यता राखी स्वास्थ्य क्षेत्रका मेरुदण्डका रुपमा स्थापित महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई उच्च मनोबलका साथ समुदायमा काम गर्न प्रेरित गर्ने उद्देश्यले **स्वयंसेविकालाई उत्प्रेरणा** कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पूर्ण ७२ जना महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई मासिक रुपमा उत्प्रेरणा खर्च प्रदान गरिनेछ साथै आफ्नो जिवनका महत्वपूर्ण उर्जासिल समय समुदायमा समर्पित गर्दै सेवा गरेका महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरु स्वास्थ्य समस्याका कारण वा उमेर ६० वर्ष नाघेका कारण **सेवा निवृत पश्चात खालि हात सेवाबाट बिदा लिने** परिपाटीलाई अन्त्य गर्दै आ.व. २०७८।७९मा ६ लाख रकम विनियोजन गरि महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई सम्मानजनक बिदाई कोष स्थापना गरेर ४ जना दिदीहरुलाई दोसल्ला ओढाएर जनही रु. १,५०,०००। र कदर पत्र सहित सम्मानजनक बिदाई गरि सकेको हुदा यस वर्ष पनि यो कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- थ) **पोषण कार्यक्रममा खर्च होईन लगानी हो** भन्ने यथार्थतालाई पुष्टि गर्न मानव जिवनको २ वर्षको उमेर सम्म दिमागको ८० प्रतिशत विकास भईसकेको हुन्छ र यो २ वर्षको उमेर समुहका बच्चाहरुलाई प्रत्येक महिना पोषण स्थितीको लेखा जोखा गर्न विगत ३ वर्ष देखि सञ्चालित **बच्चा जोखुस नुन बोक्नुस** सफल कार्यक्रमलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक महिना बच्चा लिएर आउदा बच्चाको आमालाई १ प्याकेट आयोनुन संगै रु. ५०। को रिचार्ज कार्ड प्रदान गरि **बच्चा जोखुस नुन बोकी स्वास्थ्यकर्मी संग फोनमा पोषण परामर्श लिनुस** कार्यक्रमलाई अगाडी बढाईनेछ ।
- द) विभिन्न गैर सरकारी संघसंस्थाहरुको सहयोगमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- ग) **खानेपानी तथा सरसफाई**
- “स्वच्छ र सफा पिउने पानी : स्वास्थ्य जिन्दगानी” लाई सफलीभुत पार्न गाउँपालिकाका सबै बस्ती र समुदायमा एक घर एक धाराको नीति अनुरूप स्वच्छ र सफा पिउने पानी उच्च प्राथमिकताको साथ अगाडी बढाईने छ ।
  - खानेपानीको मुहान संरक्षण तथा सुरक्षित खानेपानीको लागी जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
  - गाउँपालिका भित्रका चुनौतीको रुपमा रहेको खानेपानी अभावको अन्त्य गरी जनतालाई सुरक्षित खानेपानीको प्रवन्ध मिलाउनका लागि पहल गरिनेछ ।

खानेपानीको अभाव भएका वस्तीहरूमा स्वच्छ खानेपानीको सुविधा उपलब्ध गराउन खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ । फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने, खानेपानीको शुद्धीकरण गरेर मात्र पिउने, सरसफाईमा ध्यान दिने संस्कारको विकास गर्ने तथा यस सम्बन्धमा **एक घर एक धारा** को नीतिलाई मुर्तता दिन कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । यसका लागि पानीका मुहानहरूको अभिलेखिकरण गर्दै DPR निर्माणलाई तिव्रता दिइनेछ । बहुवर्षिय खानेपानी आयोजना सञ्चालन गर्न DFID संग तथा साना खानेपानी आयोजना सम्पन्न गर्न ग्रामीण विकास केन्द्र, **RUDEC Nepal, Room to Read Nepal, GNI Nepal, CARDSON Nepal, SCAI Nepal, KCDC Nepal, WFP Nepal, KOSIS Nepal, RSDC Nepal** लगायत अन्य सहयोगी हातहरूसंग समन्वय र सहकार्य गरी आर्थिक तथा प्राविधिक स्रोतको खोजीमा विशेष कदम उठाईने छ । खानेपानी लगायत अन्य विकास निर्माणका आयोजनाहरूमा हामीलाई सहयोग गर्नु हुने उक्त गैर सरकारी संघ संस्थाहरूलाई विशेष धन्यवाद दिदै आगामी दिनहरूमा पनि समृद्ध पञ्चकन्या निर्माणको लागि हातेमालो गर्नुहुनेछ भन्ने अपेक्षा समेत राखेको छु । संघीय सरकार र प्रदेश सरकार वाट प्राप्त हुने विशेष अनुदानलाई खानेपानी आयोजना निर्माण तर्फ केन्द्रित गर्दै खानेपानी समस्यावाट नागरिकहरूलाई मुक्त बनाउने अभियानलाई सार्थकता प्रदान गर्ने तर्फ अग्रसरता देखाउने प्रतिवद्धता पनि गर्दछु ।

- **"पञ्चकन्याको सान पुर्ण सरसफाई युक्त पालिका हाम्रो अभियान"** भन्ने मूल नाराका साथ वडा तथा पालिका स्तरमा सरसफाईका विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- वातावरणिय तथा पर्यावरणिय सन्तुलन कायम गर्न आवश्यक निति लिईनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र उत्पादन हुने फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न आवश्यक नीति लिईने छ ।
- समुदायमा आधारित पुर्ण सरसफाई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- खानेपानी वितरणलाई सहज र प्रभावकारी बनाउन मुहानको एकात्मक अधिकार अन्त्य गर्दै सामुहिक अधिकार स्थापित गरिनेछ ।
- खानेपानीका समितिहरूलाई वातावरण तथा सरसफाई प्रति उत्तरदायि बनाउने खालका नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र सञ्चालित क्रमागत खानेपानीका योजनाहरूलाई यथाशिघ्र सम्पन्न गरिदै लगिनेछ ।

घ) संस्कृति प्रवर्द्धन

- गाउँपालिका भित्र रहेको सम्पूर्ण साँस्कृति सम्पदाहरूको संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्ने निति लिईनेछ ।
- यस पञ्चकन्या गाउँपालिका भित्र वसोवास गरेको विभिन्न जातजातिहरूको भाषा कला संकृति तथा धर्म संरक्षणको लागि विभिन्न कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
- विविधता वीचको एकता कायम गर्दै विविध साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- जनजातीहरूको भेषभुषा र संस्कृतिको संरक्षण गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- कला, साहित्य र संस्कृतिलाई संरक्षण तथा प्रबर्द्धन गर्न आवश्यक तालिम, प्रतियोगिता, शोध तथा कार्यशाला जस्ता कार्यक्रमहरूको शुरुवात गरिनेछ।
- गाउँपालिका भित्र भएका ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक, पर्यटकीय सम्पदा, मठ मन्दिर, गुम्बा, पाटी, पौवा, सत्तल, कुवा, पधेरो, ढुङ्गेधारा, अन्तिम दाह संस्कार गर्ने घाट जस्ता सम्पदाहरूको पुर्ननिर्माण तथा संरक्षण गरिनेछ।

ड) खेलकुद तथा मनोरञ्जन

- "पञ्चकन्या गाउँपालिकाका लागी खेलकुद ,स्वास्थ्यका लागी खेलकुद " भन्ने मुलनाराका साथ गाउँपालिका स्तरिय चेरमेन कप भलिबल प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिइने छ।
- गाउँपालिको स्तरीय खेलकूद मैदान निर्माण गरिने छ। साथै बस्ती स्तरीय खेलकूद मैदान निर्माणको कार्यक्रम ल्याइने छ।
- गा पा स्तरीय तथा वडा स्तरीय खेलकूद परिषदलाई सुदृढ गरी थप कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ।
- युवाहरूलाई लक्षित गरी खेलकुदलाई जीवनको अभिन्न अङ्गको रूपमा लिनु पर्ने सन्देशलाई साकार गर्न गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका युवाहरूलाई खेलकुदको क्षेत्रमा क्रियाशील गराउन विविध खेलकुद कार्यक्रमहरू आयोजना गरिनेछ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका युवाहरूको सिर्जनशिलता विकासको लागि युवा क्लवहरूलाई क्रियाशील गराउन आवश्यक सहयोग गरिनेछ।
- एक वडा एक खेल मैदान निर्माण गर्दै लगिने छ।

च) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

- गाउँपालिका भित्र महिला हिंसा न्युनीकरणका लागी आवश्यक कार्यक्रम ल्याइनेछ।
- महिला शशक्तीकरण तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रम ल्याइनेछ।
- महिलाहरूलाई स्वावलम्बी बनाउन आवश्यक सिप विकासका कार्यक्रम ल्याइनेछ।
- सामाजिक भेदभावको न्युनिकरण गर्न आवश्यक निति लिइने छ।
- लैङ्गिक हिंसा, मानव बेचबिखन लगायतका सबै किसिमका हिंसाहरूको अन्त्यको लागि विभिन्न सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- महिलाहरूको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास र सशक्तिकरणको लागि विविध कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- महिलाहरूको स्वास्थ्य संवेदनशीलता लाई मध्यनजर गर्दै "महिलासंग उपाध्यक्ष" कार्यक्रम मार्फत महिला प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- आयोजना कार्यान्वयनमा महिलाहरूको सहभागिता बढाउन र निर्णय प्रक्रियामा महिलाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्दै लैङ्गिक विभेदलाई कम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- दलित, जनजाति तथा आदिवासीहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन आयआर्जन र सीप विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।

- लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरु विशेष गरी टनेल खेती, कुखुरा पालन, बाखा पालन, बंगुर पालन जस्ता क्रियाकलापहरु संचालन गर्दा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुको सहयोगमा समन्वय गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र लैङ्गिक विभेद अन्त्य गरी महिला र पुरुषलाई हरेक कार्यक्रममा सहभागि गराउँदै लगिनुका साथै दलित, अल्पसंख्या, पिछडीएका वर्ग र समुदायहरुको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- बालश्रम न्यूनिकरण, बाल शोषण अन्त्य, घरेलु बालश्रमिकको पुनःस्थापना तथा जोखिममा परेका बालबालिकाहरुको पुनस्थापना गरी यस गाउँपालिका क्षेत्रलाई बालश्रम उल्मुलन क्षेत्र घोषणा गर्ने गरी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
- महिला वर्गको आर्थिक, सामाजिक तथा राजनैतिक क्षेत्रमा पहुँच पुऱ्याउन उनीहरुको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने नीति अबलम्बन गर्दै महिला सशक्तिकरणमा जोड दिई उनीहरुलाई प्रतिसपर्धी योग्य बनाइनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप, अनुभव र विज्ञतालाई ग्रामीण विकास कार्यमा पूँजीकृत गर्दै उनीहरुको सम्मानित मर्यादापूर्वक जीवन व्यतित गर्ने वातावरण मिलाउन गाउँपालिकास्तरीय जेष्ठ नागरिक समाज गठनका लागि पहल गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र पारदर्शी ढङ्गले सञ्चालन तथा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको नीतिलाई मूलप्रवाहीकरणमा ल्याइनेछ ।
- महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका गाउँवासी, आदिवासी, जनजाति, दलित तथा सीमान्तकृत समुदायको अधिकार, सेवा सुविधा, क्षमता विकास र समान अवसरका लागि विशेष प्राथमिकताका साथ योजना तथा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- दलित, आदिवासी तथा जनजातिहरुको परम्परागत पेशालाई आधुनिकिकरण गरी जीवनयापनको आधार बनाउन लक्षित कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- सबै किसिमका सामाजिक विभेद हटाउन विविध कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ

(३) पुर्वाधार विकास :-

क) स्थानीय सडक, पुल तथा भोलुङ्गे पुल

- “विकासको मुख्य आधार : दिगो पुर्वाधार” भन्ने अभियान लाई अगाडी बढाउँदै पुर्वाधार निर्माणमा दिगोपना सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ग्रामिण सडकहरुको स्तरोन्नती गर्दा अनिवार्य रुपमा नाली निर्माण गर्नु पर्ने नीतिलाई कडाईका साथ कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको क्षेत्र लाँकुरी भन्ज्याङ, घलेभन्ज्याङ, बानीयाटार, सहरेटार आसपास लगायत गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बस्ती बढिरहेको अन्य उपयुक्त स्थानहरुको पहिचान गरि भविष्यमा बस्ति विकास बढ्दै जाने संभावनालाई मध्यनजर गर्दै यस क्षेत्रको

- योजनाबद्ध विकासको लागि एकिकृत शहरी विकास योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- ग्रामिण सडकहरूको स्तर निर्धारण तथा मापदण्ड तयार गरि सबै सडकहरूको लगतकट्टा गर्न पहल गरिनेछ ।
  - गाउँपालिका केन्द्र देखि वडा कार्यालय सम्म जोड्ने सडकलाई प्राथमिकतामा राखि व्यवस्थित गर्दै लगिने छ ।
  - गाउँपालिका भित्रका सडकहरूलाई मापदण्ड अनुसारको स्तरउन्नतीको कार्यलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।
  - आवश्यक खोलाहरूमा भोलुडे पुल निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।

ख) सिंचाई

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको सिंचाई कुलोहरूको मर्मत संभार गरी बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिईनेछ ।
- गाउँपालिकाका कृषि योग्य भूमीमा सिञ्चाइको लागि श्रोतको खोजी गर्दै नहर, कूलोवाट सिञ्चाई हुन नसक्ने स्थानमा लिफ्ट सिञ्चाइ, पलाष्टिक पोखरी जस्ता कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई क्रमिक रुपमा सिञ्चाई सुविधा पुऱ्याइनेछ ।
- सम्भावित नयाँ सिंचाई आयोजनाहरू निर्माण गरी थप जग्गामा सिंचाई सुविधा पुऱ्याई कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्दै जाने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

ग) भवन तथा शहरी विकास

- गाउँपालिका क्षेत्रमा नयाँ घर निर्माण गर्दा नक्सापास सहित भवन निर्माण संहिता मापदण्ड २०७२ लाई पूर्ण रुपमा पालना गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका ग्रामीण क्षेत्रलाई क्रमिक रुपमा विकासका पूर्वाधारहरू निर्माण गरी सहरीकरण गरिनेछ ।
- पञ्चकन्या गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेको सार्वजनिक जग्गाको अभिलेख तयार गरिनेछ साथै अतिक्रमित सार्वजनिक जग्गा खाली गराईनेछ ।
- भवन निर्माणलाई व्यवस्थित गर्न गाउँपालिकाको भवन निर्माण संहिता बनाई लागु गरिने छ । साथै व्यवस्थित शहरीकरणलाई प्राथमिकता दिई सोही बमोजिम गुरु योजना निर्माण गरी अधि बढिने छ ।

घ) उर्जा

- गाउँबासीलाई सौर्य उर्जा उत्पादनलाई प्रोत्सान गरी उज्यालो गाउँपालिका अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रका सार्वजनिक चोकहरूमा सौर्य वक्ति जडान गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- विद्युत प्रसारणको क्षमता हेरी विद्युत प्रसारण लाईन तथा ट्रान्समिटरको क्षमता बृद्धिमा पहल गरिने छ ।

ड) सञ्चार

- नेपाल टेलिकम लगायत अन्य सेवा प्रदायकसँगको सहकार्यमा ग्रामीण क्षेत्रका सबै स्थानमा गुणस्तरीय मोबाइल फोन तथा इन्टरनेट सेवाको सुनिश्चिताको लागी पहल गरिने गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका सबै वडाहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाउन वडा कार्यालयहरूमा आवश्यक जनशक्ति तथा संचार पूर्वाधार व्यवस्थापनमा जोड दिईने छ ।

(४) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन :-

क) वन तथा भू - संरक्षण

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सबै सामुदायिक वनको संरक्षण गर्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई क्रियाशिल बनाईनेछ ।
- गाउँ क्षेत्रका सामुदायिक तथा सरकारी वनको संरक्षण गर्दै वृक्षारोपण कार्य अगाडि बढाइनेछ भने आवश्यकता अनुसार जडिबुटी विकास कार्यक्रम तथा भूसंरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- भिरालो भुवनोटका कारण हुनसक्ने बाढि पहिरो, भुक्षय जस्ता प्रकृतिक प्रकोपको जोखिम लाई न्यून गर्न दिगो भू-संरक्षण नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- डढेलो लगायत वन विनास प्रति नागरिकलाई सचेत गराई वन संरक्षणमा सबैलाई सहभागिता गराइनेछ ।
- सामुदायिक वन व्यवस्थापन नीतिलाई सहयोग पुग्ने खालका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ ।
- पहिरो गएको स्थान तथा पहिरोको जोखिम रहेको स्थानमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरी क्षति न्यूनिकरण गर्ने उपाय अवलम्बन गरिनेछ ।
- सामुदायिक वनका शिवा क्षेत्र भित्रका उपभोक्ताहरूको भेला गरी उपभोक्ता समितिको गठन गरी क्षमता अभिवृद्धिलाई प्रथमिकता दिई निरन्तरता दिइनेछ ।

ख) जलाधार संरक्षण

- वृक्षारोपण र तारवार गरी गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका जलाधार संरक्षण गर्ने तथा पानी भकारी (प्लाष्टिक पोखरी) निर्माणका लागि आवश्यक योजना संचालन गरिनेछ ।

ग) वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तन

- **“सफा र सुन्दर पञ्चकन्या : स्वच्छ र हरियाली”** भन्ने नारासहित वातावरण संरक्षणका विविध कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- जलवायु परिवर्तनको असर तथा विविध कारणले पानीका मुहानहरू सुक्दै जाने स्थिति देखिएको सन्दर्भमा परम्परागत कुवा, धारा पंधेरा जस्ता पानीको श्रोतहरूको विशेष संरक्षण गरिने छ ।
- जलवायु परिवर्तन अनुकूल क्षमता बढाउन विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- पञ्चकन्या गाउँपालिकाकाको हरेक योजना तथा कार्यक्रमहरूमा वातावरण तथा पर्यावरण र जलवायुमैत्री पूर्वाधार विकासमा जोडिदिइनेछ ।

- जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट पर्ने असरहरुबाट बच्ने उपायका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम आयोजना गरिनेछ ।

घ) फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापन

- फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विविध कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- साभेदार संस्थाहरुसंगको सहकार्यमा प्लाष्टिकजन्य वस्तु वातावरणीय दृष्टिकोणमा हानिकारक हुन भन्ने कुराको चेतना अभिवृद्धि गराउदै यसको विकल्पको खोजी गरी कपडाजन्य तथा कागजजन्य भोलाहरुको प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- बस्ती विस्तार हुदै जानेक्रममा फोहर महिला अव्यवस्थित हुदै गएको कुरालाई मध्यनजर गर्दै भविष्यमा यसको व्यवस्थापनमा पर्ने असरलाई ध्यानआकर्षण गर्दै हाम्रा चोक, बस्ती, खाली जमिनमा फोहर महिला थुप्रिदै गएको हुँदा हाम्रा घर, आँगनबाट निक्लने फोहरको पहिचान गरि सड्ने गल्ने फोहरलाई आफ्नै घरबारीको मल खाडलहरुमा व्यवस्थित गर्ने र अन्य फोहरहरुलाई मोहरमा परिणत गर्न सकिने रणनीति अबलम्बन गरि जनचेतना मुलक कार्ययोजना बनाई अगाडी बढिने छ ।

ङ) विपद व्यवस्थापन

- विपद व्यवस्थापन लाई स्थानीय सरकारको मुख्य जिम्मेवारीको रुपमा लिई विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरिएको छ । कोषको रकम बृद्धि गरि प्रभावकारी काम गर्न विपत् क्षेत्रमा काम गर्ने गैह्रसरकारी संघ संस्थाहरुसंग सहकार्य गरिनेछ ।
- संभावित विपद जोखिम न्यूनिकरणका लागि गाउँपालिकाका सबै वडमा प्राकृतिक प्रकोप जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- विपत् पश्चात आइपर्ने जोखिमबाट बच्चनका लागि पूर्व तयारी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायत अन्य सरोकारवाला निकायहरुसंगको सहकार्यमा विपद व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट सडक निर्माण लगाएतका विकास निर्माण कार्य संचालन गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङकन गरी वातावरण मैत्री बनाईनेछ ।
- आकस्मिक रुपमा घटेका प्राकृतिक तथा मानव निर्मित प्रकोपबाट घटेका घटनाको सहयोगका लागी विपद व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गर्ने निति लिईने छ ।
- पञ्चकन्या गाउँपालिका भित्र रहेका वन जङ्गलको संरक्षणको लागी सामुदायिक वन उपभोक्ता मार्फत सचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

(५) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन:-

क) सामान्य सेवा

- **“स्थानीय सरकार : जनताको नजिकको सरकार”** लाई यथार्थतामा रुपान्तरण गर्न गाउँपालिका बाट प्रदान गरिने सेवालार्ई छिटो, छरितो नागरिक मैत्री बनाईनेछ ।
- गाउँपालिकाको प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामुलक बनाउँदै लगिनेछ ।

- गाउँपालिका भित्रका कर्मचारीको कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन गर्ने परीपाटीको विकास गरी पूर्ण जिम्मेवारी बहन गर्ने कर्मचारीको उचित मूल्याङ्क गरी पुरस्कृत र नगर्ने कर्मचारीलाई कारवाही गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।
- निर्माण हुन बाँकी वडा कार्यालयहरुको भवनको निर्माण कार्य यथासक्य छिटो सूरु गरिने छ ।
- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम तथा भ्रमणको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- भ्रष्टाचार, अनियमिता तथा ढिलासुस्ती प्रति शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरी संविधान प्रदत्त सूचनाको हक सम्बन्धी कानूनको पूर्ण सम्मान र पालना गर्दै सार्वजनिक पहुँचको अवधारणामा प्रशासन सञ्चालन गरिनेछ ।

ख) सूचना प्रविधि

- युवा पुस्तालाई सक्षम र सबल बनाउनका लागि सूचना र प्रविधिको माध्यमबाट लोकसेवा तयारी कक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
- सूचना र प्रविधिको माध्यमबाट गाउँपालिकामा सेवाग्राहीको गुनासो सम्बोधन गरिने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।
- गाउँपालिका र वडा कार्याहरुलाई सूचना मैत्री कार्यालयको रुपमा विकास गनिनेछ ।
- गाउँपालिको प्रत्येक बस्तिहरुमा बाह्रै महिना चल्ने टेलिफोन सेवाको लागी आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडा कार्यालयलाई सूचना सञ्चारको दृष्टिले थप प्रविधि मैत्रि बनाउनका लागि पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा रहेका सबै सर्वजनिक सेवा प्रवाहलाई आम नागरिकमा सु सुचित बनाउन आवश्यक ब्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको सबै वडाहरुमा टेलिफोन टावरको लागि पहल गरिनेछ ।

ग) पञ्जिकरण

- ब्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली लाई कम्प्युटराईज्ड प्रणालीमा आवद्ध गरी बैज्ञानिक अभिलेख पद्धती संचालनमा ल्याईने छ ।
- समयमा ब्यक्तिगत घटना दर्ता गराउन जनचेतना मूलक सन्देशहरु प्रशारण गरिने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई ब्यवस्थित गर्न बैङ्किङ प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाईने छ ।

घ) स्थानीय तथ्याङ्क संकलन र अभिलेख ब्यवस्थापन

- गाउँपालिकाको समग्र सूचना संकलन गरी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र बनाई अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।
- विगत गाविस हुँदा देखिका अभिलेखहरुलाई कम्प्युटराईज गरी सुरक्षित राख्ने प्रयत्न गरिनेछ ।

ड) सुशासन प्रवर्द्धन

- गाउँपालिकाका कार्यहरूलाई पारदर्शिता बनाईने छ । डिजिटल नागरिक बडापत्र, गुनासो सुन्ने प्रभावकारी संयन्त्रको व्यवस्था गरी नागरिकलाई सुशासन को अनुभूति दिलाउने गरी कार्य संचालन गराईने छ ।
- कानून सवैले जान्नुपर्छ र मान्नुपर्छ । कानूनको अनभिज्ञता क्षम्य हुँदैन भन्ने मान्यतालाई आत्मसात गर्दै समाजमा शान्ति र अमनचयन कायम गर्न सुरक्षा व्यवस्था कडा बनाउने पर्छ । सोहि कुरालाई मध्यनजर गर्दै आ.व. २०७५।०७६ देखि नै यस गाउँपालिकामा ईलाका प्रहरी कार्यालयको स्थापना भैसकेकोमा यस आ.व. देखि गाउँपालिकाका ५ वटै वडामा प्रहरी विट विस्तारको थालनी गरि थप सुरक्षाकर्मी उपलब्ध गराउन सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ । **स्थानीय गाउँ प्रहरी** सम्बन्धि कार्यविधि कार्यान्वयन गरि चालु आब बाटै गाउँपालिका स्तरिय प्रहरी व्यवस्थापन गरिएको र आगामी आ.व मा पनि यस कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- गाउँपालिका द्वारा संचालित योजना तथा कार्यक्रममा ब्यापक जनसहभागिता परिचालन गरिने छ । योजना संचालनमा अनिवार्य रुपमा स्थानीयको लागत सहभागिता गर्नुपर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- उपभोक्ता समिति मार्फत गरिने योजनाहरूको समिति बनाउँदा अनुभवी, कुशल र स्वच्छ छबी भएका विकाश प्रेमी समुहको सहभागीतामा बढि जोड दिईने छ ।
- प्रत्येक योजना तथा कार्यक्रममा उपभोक्ताहरूको छुट्टै अनुगमन समिति, प्रत्येक वडामा वडा समिति र गाउँपालिकामा गाउँपालिका उपध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित अनुगमन समिति गरी तीन तहको अनुगमन संयन्त्रबाट सवै योजना तथा कार्यक्रमहरूको अनुगमनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नागरिक बडापत्रका बारेमा सेवाग्राहीलाई सचेत गरिदै लगिनेछ ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी कानून बमोजिम सेवाग्राहीले मागेका विवरणहरू समयमै उपलब्ध गराइनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट संचालित योजना तथा कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परिक्षणका कार्यहरू नियमित रुपमा गरिनेछ ।
- स्थानीयतहहरूबाट सम्पादन हुने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण जस्ता कार्यहरूबाट पारदर्शिता एवम् स्थानीय सुशासन कायम गरिनेछ । गुनासो सुन्ने र समाधान गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ । विकास कार्यहरूको व्यवस्थित अनुगमन नीति तथा प्रणाली स्थापना गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारी प्रशासन संयन्त्रलाई सबल, सक्षम, समावेशी, जवाफदेही, सदाचारी, पारदर्शी र वित्तीय जोखिम युक्त बनाइनेछ ।
- वडा कार्यालयलाई नागरिकहरूको पहिलो र नजिकको सरकारका रुपमा विकास गरिनेछ । वडा कार्यालयहरूलाई भौतिक सुविधा सम्पन्न गरिदै लगिनेछ र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गरिनेछ ।

- गाउँपालिकाद्वारा प्रवाह हुने सेवा तथा राजश्व संकलनमा पारदर्शिता जवाफदेहिता र नागरिकमा सन्तुष्टि कायम गर्ने उद्देश्य राख्ने नीति लिईनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका सबै कार्यालयहरूमा आवश्यकता अनुसार कर्मचारीहरूको व्यवस्था गर्ने र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पूर्वाधार, ईन्टरनेट प्रणाली, सूचना प्रणालीको विकास गर्दै जनप्रतीनिधी तथा कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- वित्तिय व्यवस्थापनको जवाफदेहिता र क्षमतामा अभिवृद्धि गर्न लेखाङ्कन प्रणालीलाई चुस्त दुरुस्त र कम्प्युटराईज गरिनेछ ।
- कार्यक्रम तथा बजेटको आय व्यय विवरण सजिलै देखिने ठाउँमा टाँस गर्नुका साथै सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाबाट हुने सम्पूर्ण कारोवारहरू बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत सञ्चालन गर्ने प्रकृया अघि बढाइनेछ ।
- सार्वजनिक खरिद प्रणालीलाई प्रतिस्पर्धी, पारदर्शी र गुणस्तरिय बनाउदै लगिनेछ ।
- समिक्षा, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण जस्ता सुशासनलाई प्रवर्धन हुने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ ।
- भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप प्रति शुन्य सहनसिलताको अवधारणा मार्फत सुशासनमा टेवा पुऱ्याईनेछ । बेरुजुलाई नियन्त्रण गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।

च) अनुसन्धान, विकास र विविध

- गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि सामाजिक संघ संस्थाहरूसंगको सहकार्यलाई जोड दिइनेछ । गाउँपालिकामा कार्यक्रम स्वीकृत गराएका संघ संस्थाहरूसंग आवश्यक सहकार्य र साभेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ भने, गाउँपालिकामा समन्वय नगरी यसक्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रोक लगाइनेछ ।
- गाउँको आन्तरिक आय अभिवृद्धि गर्न आन्तरिक आय सुदृढीकरण कार्य योजना अनुरूप करको दायरालाई बढाउँदै सहभागितामूलक करनीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालनको मूल आधार स्थानीय आय भएकाले गाउँबासी, उद्योग वाणिज्य संघ, स्थानीय विद्यालय सहकार्य गरी कर सचेतना तथा अभिवृद्धि कार्यक्रम मार्फत कर अभियानलाई अघि बढाइनेछ ।

अन्त्यमा,

हामीले वर्षौं देखि भोग्दै आएको आर्थिक वर्षको अन्त्यमा आएर असारे विकास गर्ने परिपाटीको अन्त्य गर्दै यसको लागि आर्थिक वर्षको शुरुमा नै योजना बनाएर काम शुरु गर्ने र समयमा नै गाउँपालिकाका सबै कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरि संघिय सरकारको सुखी नेपाली समृद्ध नेपालको परिकल्पनालाई सार्थकता प्रदान गर्न स्थानीय सरकारको प्रमुखको हैसियतले असारबाट शुरु हुने आर्थिक वर्षलाई परिवर्तन गरी चैत्र मसान्तबाट आर्थिक वर्षको शुरुवात गर्न सके स्थानीय सरकारको विकाशरूपी परिकल्पनामा टेवा पुग्ने उदेश्यले यसै कार्यक्रम मार्फत म प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको प्रतिनिधि मार्फत शंसदमा विचाराधीनको लागी प्रस्ताव लैजान अनुरोध गर्न चहान्छु । कृषि केन्द्रित बजेट मार्फत आफ्ना नागरिकहरूलाई व्यवसायिक बनाउँदै आत्मनिर्भरता तर्फ अग्रसर बनाउने उदेश्यले यस वर्षलाई **“ स्वरोजगार नागरिक उत्पादनको प्रयास ”** वर्षको रूपमा मनाउने नीति अवलम्बन गरेको छु ।

यसै नीति तथा कार्यक्रमलाई आत्मसाथ गर्दै यस गाउँपालिकाका स्थानिय बासि, समाजसेवि तथा जनप्रतिनिधिहरुले दृढ इच्छा र शक्तिले लागेमा यस गाउँपालिका समृद्ध पञ्चकन्या गाउँपालिका हुन धेरै समय कुनै नपर्ने विश्वास हामिले लिएका छौं । “सानो लक्ष्य लिनु अपराध हो महान् लक्ष्य राख्” भन्ने भनाईलाई मनन गर्दै सामाजिक सद्भाव र एकताबाट सामुहिक रुपमा विकासको खोजीमा जुट्नु पर्छ तवमात्र कोरोनाले निम्त्याएको प्रतिकुल अवस्थाको बावजुत विकासको रथ अघि बढाउन सकिन्छ भन्ने हाम्रो मान्यता रहि आएको छ । स्थानिय सरकारको नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनको क्रममा विविध समस्या आईपर्न सक्छन् कुनै पनि समस्याको समाधान कानुनी तवरबाटै हुनुपर्छ । **बल र छल सदैव घातक मात्र हुन्छ** र अन्तत यसले निम्त्याउने जटिलता मात्र हो । त्यसैले जटिलताको अन्त्यको लागि यो नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा पञ्चकन्या गाउँपालिकाको भुगोलभित्र गोलबद्ध आम नागरिक वृद्धिजिवी, आमा-बुवा, दाजु-भाई, दिदी बहिनी, जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दल तथा कर्मचारी वर्ग सबै बल र छलको कदम बाट टाढा वसी एकतावद्ध भएर अगाडी बढि “**स्वरोजगार नागरिक उत्पादनको प्रयास**” वर्षलाई सार्थकता प्रदान गरौं भन्ने संकल्पको हामीले आशा गरेका छौं । उच्च मनोबल, सामाजिक एकता, आपासी सहयोगात्मक भावना र पलपलको सर्तकताले मात्र विकास माथीको विजय प्राप्त हुनेहुँदा आम पञ्चकन्यावासी यस कार्यमा दृढ संकल्पित हुँदै हातेमालो गर्न तयार रहनुहुनेछ भन्ने अपेक्षा समेत हामीले गरेका छौं । अब अवस्था अनकुल छ त्यसैले विकासरुपी आशाको दियोमा इन्धन थप्दै जाउँ र विकासरुपी दियोको इन्धन भनेको यसका उपभोक्ताहरु नै हुने हुँदा यस नीति तथा कार्यक्रमको सतहमा टेकेर बन्ने सम्पूर्ण योजनाहरुको सफल कार्यान्वयनमा आम उपभोक्ताहरुको सक्रिय सहभागिताको अपेक्षा गर्दछु । अबको पाँच वर्षमा पञ्चकन्या एउटा उच्च समृद्धशाली गाउँपालिका बन्ने छ भन्ने आम गाउँवाशीहरुमा विश्वस्थ गराउँदै स्थानीय सरकारको विकास अभियानमा सहकार्यमा जुट्न आम पञ्चकन्यावासीलाई तयार रहन अनुरोध गर्दछु ।

धन्यवाद †

तेज बहादुर तमाङ
अध्यक्ष

मिति : २०७९।०३।०९